



Mırt-mırt

Cəlil Məmmədquluzadə

© Cəlil Məmmədquluzadə “Əsərləri”.

Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası nəşriyyatı. Bakı —1967.

Üç cilddə. İkinci cild.

“Molla Nəsrəddin” jurnalından. 10 fevral 1908-ci il. No 6

Vacib və lazımlı bir məsələ var ki, ona da heç diqqət eləmirik və qulaq asmırıq, deyirik: “Eh, necə olacaq olsun!”

Sözüm buradadır ki, bu axır vaxtlarda bizim yetişmiş qızlarımıza ər tapılmır və bir neçə il gözləyirlər,—axırda da hər kəs rast gəlir,—gedirlər, amma çoxu da qalır evdə və özünə layiq oğlan tapa bilmir ki getsin (Dövlətli qoca kişilərin kefidir ha!).

Bunun səbəbi nədir? Niyə qızlarımız çoxalıb və evlənən cavanlarımız azalıb?

Bunun səbəbi budur ki, oğlanlarımız gedib Avropa dərsi oxuyurlar və Avropa tərbiyəsi alırlar. Bunların da bir parası dərsi qurtarıb, vətənə qayıdıb gələndə öz yanlarıncə rus, yəhudi, ya qeyri bir millətlərin qızlarından birini seçib gətirirlər və kəbin kəsdirib, özlərinə övrət eləyirlər.

Cavanlarımızın da bir parası qayıdıb gəlir vətənə ki, burada öz səliqəsinə müvafiq bir müsəlman qızı tapıb alsın. Amma gəzir, dolanır, xəbərləşir və axırda görür ki, dərş oxumuş və tərbiyə tapmış müsəlman qızı yoxdur. Bir neçə il də gözləyir, gözləyir və lap axırda ya bu da gəlir bir rus qızı, ya yəhudi qızı tapır, ya da “cəhənnəmə, gora!”—deyib, gedir bir müsəlman qızı alır.

Bəli, qızı alıb gətirir evə və öz özünə deyir ki, “bəlkə bir tövr ötüşək!”.

Bir gün səhər tezdən övrət yerindən durur, istəyir geyinsin getsin anasıgilə, kişi soruşur ki, “niyə gedirsən?”, övrət cavab verir ki, “bu gecə yuxu görmüşəm, gedirəm anama deyim, getsin Molla Haqverdiyə kitabə baxdırsın”. Kişi deyir ki, “nahaq yerə zəhmət çəkib getmə, ondan ötrü ki, yuxudan heç bir şey bilmək olmaz”.

Övrətin bu sözlər xoşuna gəlmir, ərindən küsür və iki gün ərilə danışmır.

Bir neçə gün də keçir. Bir gün kişi diqqət eləyib görür ki, övrəti gündüzlər ayağına corab geymir, qardaşının da və qeyri yad kişilərin də yanında ayaqları çılpaq dolanır; amma, söz yox üzünü və başını çarqatnan bərk-bərk gizləyir. Əri deyir ki, “ayıbdır, ayaqlarına corab gey”, övrət cavab verir ki, “ sən allah ətimizi tökmə, evdə adam corab geyməz, adam yasa gedəndə, ya hamama gedəndə cörab geyər.”

Bu da kişinin acığına gəlir və burada da kişi iki gün övrətindən kəsib danışmır.

Bir neçə gün də keçir. Övrət görür ki, həmişə axşamlar əri qabağına kitab qoyub oxuyur, ya bir kağız götürüb yazır. Övrət bəkar oturub başlayır əsnəməyə. Bir az keçir, övrətin yuxusu gəlir və kişi də kitabından və kağızından əl çəkmir. Bir az da gözətləyəndən sonra, övrət hirsli girir ərinin otağına və başlayır bu cür məzəmmət eləməyə: “A kişi sən olasan allah, bu kitabları və kağızları tulla cahənnəmə, az bu cinlərnən və şeyatnlərnən mırt-mırt danış, canına yazığın gəlsin! Bu nədir yuxunu özünə haram eləyirsən ki, nə bilim nə var? Bir canına yazığın gəlsin, bir usan, ay bu kitab-mitabı icad eləyənin evi yıxılsın!”

Bu bir lazımlı və yenə lazımlı məsələdir. Əgər bu məsələni elə bu halətdə qoysaq, oxumuş cavanlarımızın heç biri müsəlman qızı almaz. Bu dərdə bir çarə tapmaq lazımdır; elə bu saat tapmaq lazımdır, sabaha da qoymaq olmaz!

Bizə qalsa, biz buna iki çarə bilirik;

1. Bunun bir çarəsi budur ki, oğlanlarımızı dəxi bundan sonra Avropa tərbiyəsinə qoymayaq; məsələn Nehramın, Ordubadın cavan oğlanları həmişə Təbrizdə “elm” təhsil eləyirlər və vətənlərinə qayıdıb gələndən sonra evləniirlər və ömrlərinin axırına kimi də xoşbəxt yaşayırlar. Ya gərək belə ola.
1. Ya da ki, oğlanlarımızı Avropa dərşinə göndərəndə qızlarımızı da qoşaq dərşə ki, heç olmasa Avropa elmindən və tərbiyəsindən bəri yarımçıq da olsa, bir az oxusunlar və öyrənsinlər.

Biz belə qanırıq və belə də deyirik. Hər kəs nə cür qanır, elə də qansın.

Molla Nəsrəddin

Veb direktor: Betti Bleyer

Mətni yığdı: Nərgiz Abadi

Veb üçün hazırladı: Ülviyyə Məmmədova

AZERİ.org qoyuldu: sentyabr, 2003